

Un fresc de personatges que giren com uns cavallets de fira al voltant del jutge Samuel Gallart

[per Andreu Sotorra](#) 20/02/20

És de justícia dir que «Justícia» és una obra de “caça major”, de les imprescindibles de la temporada. Que quedi clar d'entrada, doncs, que tothom la pot reservar entre les que hauria de veure. El que cadascú en traurà ja és una altra cosa perquè «Justícia» integra totes les misèries i més d'una societat molt “nostrada” que diria aquell —recordi's Rusiñol o Sagarra, per exemple—, i que el seu autor, Guillem Clua (Barcelona, 1973), amb ull d'experiodista i dramaturg com és, situa en l'espai local amb bona dosi de documentació clau d'efemèrides per a diverses generacions d'espectadors, però sense deixar-se engolir pel fals costumisme perquè l'eleva a universal.

Els que, influïts potser per alguna desinformació, hi pensin trobar una obra de comèdia, satírica i boadelliana sobre el president Jordi Pujol i el seu seguici i la seva llarga etapa política —ai, la cua que va portar aquella «Operació Ubú» dels Joglars!— somnien desperts. Ni tripijocs de saló, ni cas Palau, ni allò que en Pasqual Maragall va dir que es deia “3%”, ni la famosa “deixa” andorrana encara en

procés. Els que, a més, hi pensin veure algun perfil dels parents més pròxims de la família Pujol, necessitaran ulleres d'alta graduació. Tan sols entre les diverses efemèrides, en la del 1984, es deixa anar d'esquitllèbit el cas Banca Catalana i es recorda la rua popular —preludi de les múltiples manifestacions actuals— des del Parlament de la Ciutadella a la Plaça de Sant Jaume, i la sortida al balcó del Palau de la Generalitat de la parella matrimonial aleshores al capdavant del govern català —“això sí que era una dona”, pensen encara alguns— per salvar la pàtria de la persecució judicial de l'època —amb querella desestimada finalment el 1986 per l'Audiència de Barcelona després d'una complexa investigació i coincidint amb la majoria absoluta al govern espanyol del PSOE del president Felipe González de qui es diu que hi va tenir alguna cosa a veure—. Només aleshores alguns espectadors i espectadores de la vella escola i la vella urna es pessiguen en silenci com si pensessin en la foscor de la sala: «Ara, ara ve quan ens punxen!».

Fora d'això, Guillem Clua, l'autor, i Josep Maria Mestres, el director, juntament amb l'escenògraf Paco Azorín —estructura imponent inclinada de gran maquinària al servei dels diferents espais de la trama, tan eficaç com suggerent—, han posat en safata als deu intèrprets un muntatge de característiques espectaculars com exigeix la Sala Gran del TNC no apte per a gires tot i que cal dir que si l'obra es despullés del parament, la força del seu text i la incisió dels seus diàlegs es podria igualment resoldre en una representació a ull nu perquè «Justícia» parteix en primer lloc d'un dels millors textos d'autoria catalana dels últims temps, amb una estructura dramàtica que fa que les diverses parelles de personatges intercalin els seus discursos com si en fossin un de sol, un risc que en teatre es podria pagar car si no fos que aquí no hi ha cap parella que trontolli en la seva missió.

Cal també tenir en compte que, a aquest recurs textual, s'hi afegeix una multiplicitat de personatges de les diferents èpoques en cos i ànima de tots els intèrprets, amb excepció del protagonista, el jutge Samuel Gallart, en temps de caiguda, tocat per un inici d'alzheimer o demència senil, que interpreta magistralment en cadascuna de les situacions i fins a l'epíleg final en solitari l'actor Josep Maria Pou.

Pel que fa al repartiment general, es pot començar per remarcar l'actriu Anna Sahun (la filla del jutge Gallart i també la seva mare,

Dolors). En els dos personatges, hi fa un brodat de fil artesanal. L'actriu Vicky Peña senyoreja una vegada més en el paper de la dona del jutge Samuel Gallart, entre la devoció de la muntanya de Montserrat i la fe en els ovnis —com un miratge del país imaginat— i el de Raquel, l'àvia del jutge, aquesta en temps de guerra, el 1939, defensora de la casa patrimonial; aquella, la de Montserrat i els ovnis, en temps de pau, defensora de la pàtria.

L'actor Manel Barceló té dos papers essencials, el de mossèn Ricard, vell amic de joventut del jutge Gallart, i el del secretari de presidència del govern català, el senyor Garcés, en visita d'urgència a casa del jutge, el que posa la “cirereta” de corrupció política en el còctel de «Justícia».

L'actor Roger Coma és el fill del jutge Gallart i també, en alguna escena, el del mateix jutge en temps de maduresa. Dos papers tan oposats com imprescindibles perquè perfilen el secret que amaga el protagonista de l'obra i que, per respecte als futurs espectadors, deixarem de desvelar perquè l'autor no en té prou amb fer un fresc sobre tota una època des de la Guerra Civil al mateix dia de la funció sinó que hi posa un polsim de gènere d'intriga, gairebé de novel·la negra, amb el fetitxe d'una nina de drap inclòs.

L'actor Pere Ponce —molt convincent— és el cunyat de la família, casat amb la filla del jutge Gallart i també li toca el paper del pare de Samuel Gallart, en el moment que la República s'enfonsa i l'1 d'abril del 1939 s'escolta el discurs final que diu “la guerra ha terminado” i es produeix el gir de guió: el fidel republicà es canvia de camisa — fins i tot el gest actoral ho insinua metafòricament quan el vesteixen els altres!— i es casa amb l'hereva d'una família falangista amb previsió de privilegis del futur règim durant la Dictadura franquista.

I queden els papers que poden semblar secundaris, però que cadascú d'ells hi és per destapar algun misteri o algun secret dels altres: l'actor Alejandro Bordanove, en el paper del nét de Samuel Gallart i amb aspiracions a la secretaria general del partit cofundat per l'avi Gallart que en va ser també diputat —s'insinua que del partit que ha governat majoritàriament a Catalunya amb una breu legislatura i sempre pel bé del país— i en el paper de Samuel Gallart de jove, sobretot en l'efemèride que recorda el mític concert dels Beatles del 1965 a la Monumental, concert al qual sembla que

tothom va assistir, malgrat que per tripijocs del règim franquista, que veia perillar el control de la segrestada llibertat, va estar a punt de veure's avortat.

Encara cal esmentar l'actriu Anna Ycobalzeta —que fa ús de la seva innata versatilitat—, en el paper en aquesta ocasió d'una immigrant veneçolana amb dicció preparada a posta, arquitecta d'ofici, però dedicada a fer qualsevol feina de cuidadora aquí i parella del fill del jutge Gallart (“ningú no m'ha cuidat com ell mai”, diu), a més d'un altre moment escènic en el paper de la dona de maduresa del mateix jutge.

Un altre actor, d'entre els joves, és Marc Bosch, en el paper del vell amic de joventut del jutge Gallart i ara mossèn, i en el paper d'Ignasi, un personatge que freqüenta la Font del Gat de Montjuïc a les nits i que introdueix a l'obra la foscor de l'etapa amagada de l'homosexualitat perseguida i l'esclat amb la primera sortida a la llum del moviment d'alliberament gai —ara conegut com a LGTBI— amb l'efemèride de la primera minifestació de la Rambla el 1977, avortada per la policia espanyola, àlies “els grisos”. Però encara li queda el paper que sembla més secundari de tots i que és recomanable que els espectadors no perdin de vista: és el del cuidador d'infermeria del jutge Gallart. Dins seu hi ha no només la clau d'un dels secrets més ben guardats de l'obra sinó gairebé el desenllaç del perquè tot acaba com acaba, després de passejar una mica per la taula familiar dels Gallart semblant a la d'«Agost», de Tracy Letts (TNC, 2012), a la primera part, i el verí de la sida d'«Àngels a Amèrica», de Tony Kushner (TNC, 1996 i Lliure, 2018), a la segona part.

L'última actriu per esmentar del repartiment és Katrin Vankova, nascuda a Bulgària el 1994 i establerta de petita aquí —pràcticament un debut escènic tot i que s'hi dedica des dels vuit anys—. Els cinèfils en saben alguna cosa més, entre altres incursions de la pantalla, a partir del curtmetratge «El sueño de Eva» que es va presentar a l'últim Festival de Sitges. Ella és el que fa el paper de la néta de Samuel Gallart i també el de la seva dona de joventut. Però és el del personatge de la néta, que va creixent en importància a manera que avança l'obra, l'únic deix d'esperança amb la qual l'autor segella «Justícia» quan, enfonsat pel dolor del

passat, el jutge Samuel Gallart es clou en una abraçada d'amor comprensiu amb la seva néta. Una escena on no hi falten paraules.

I tot això, en gairebé tres hores, amb un generós entreacte inclòs, a causa de la complexitat del canvi escenogràfic, que deixen expressament molts fronts oberts de tots els personatges per saber o intuir a gust de cada espectador què se n'ha fet de cadascú d'ells després d'un segle, però que, en conjunt, i a la vista de la placa d'homenatge de regal de la família del dia de la seva jubilació, tota la multiplicitat de petites històries s'acaben centrant en el pal de paller de l'“exemplaritat immaculada” del jutge Samuel Gallart perquè, com en uns cavallets de fira, tots els altres giren, giren i giren sempre al seu voltant. (...)

VALORACIÓ

9